

EUROPA-PARLAMENTET: BEFØJELSER

Den institutionelle rolle, som Parlamentet spiller i europæisk politik, er resultatet af udøvelsen af dets forskellige funktioner. Overholdelse af de demokratiske principper på europæisk plan sikres via deltagelse i lovgivningsprocessen, dets budget- og kontrolbeføjelser, dets inddragelse i traktatrevisioner og dets ret til at anlægge sager ved EU-Domstolen.

RETSGRUNDLAG

Artikel 223-234 og artikel 314 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

MÅL

Som den institution, der repræsenterer de europæiske borgere, udgør Parlamentet EU's demokratiske grundlag. Hvis EU skal have fuld demokratisk legitimitet, skal Parlamentet inddrages fuldt ud i Unionens lovgivningsproces og udøve politisk kontrol med de øvrige EU-institutioner på vegne af borgerne.

FORFATNINGSMÆSSIGE BEFØJELSER OG RATIFICERINGSBEFØJELSER (1.2.4)

Siden vedtagelsen af den europæiske fælles akt har alle tiltrædelsestraktater med en ny medlemsstat og alle associeringsaftaler været underlagt et krav om Parlamentets godkendelse. Ifølge den europæiske fælles akt finder denne procedure ligeledes anvendelse på internationale aftaler, som har betydelig budgetmæssig indvirkning på Unionen (som erstatning for samrådsproceduren, der blev indført i 1975). Med Maastrichttraktaten blev den udvidet til aftaler, der etablerer en bestemt institutionel ramme, eller som medfører ændringer af en retsakt vedtaget i henhold til den fælles beslutningsprocedure. Parlamentet skal ligeledes godkende retsakter vedrørende valgproceduren (siden Maastrichttraktaten). Siden vedtagelsen af Amsterdamtraktaten har Parlamentets godkendelse været påkrævet, hvis Rådet ønsker at erklære, at der er åbenlys fare for, at en medlemsstat i alvorlig grad vil tilsidesætte EU's grundlæggende principper, før det retter henstillinger til den pågældende medlemsstat eller gennemfører sanktioner over for den. Omvendt skal enhver revision af statuten for Europa-Parlamentets medlemmer godkendes af Rådet.

Siden Lissabontraktatens ikrafttrædelse kan Parlamentet forelægge forslag til revision af traktaterne, og det har den endelige afgørelse i spørgsmål om, hvorvidt der skal

sammensættes et konvent til forberedelse af en fremtidig ændring af traktaterne (artikel 48, stk. 2 og 3, i traktaten om Den Europæiske Union (TEU)).

DELTAGELSE I LOVGIVNINGSPROCEDUREN (1.2.3)

Parlamentet deltager i varierende omfang i vedtagelsen af EU's lovgivningsmæssige retsakter afhængigt af retsgrundlaget for hver enkelt retsakt. Det har udviklet sig fra udelukkende at have en rådgivende rolle til at deltage i den fælles beslutningstagning, hvilket placerer det på lige fod med Rådet.

A. Den almindelige lovgivningsprocedure

Siden Nicetraktatens ikrafttrædelse (1.1.4) har den fælles beslutningsprocedure fundet anvendelse på 46 retsgrundlag i EF-traktaten. Denne procedure sidestiller i princippet Parlamentet med Rådet. I tilfælde af enighed mellem de to institutioner vedtages retsakten ved første- eller andenbehandling. Hvis der ikke kan opnås enighed, kan retsakten kun vedtages efter en vellykket forligsprocedure.

Med Lissabontraktaten (1.1.5) blev den fælles beslutningsprocedure omdøbt til den almindelige lovgivningsprocedure (artikel 294 i TEUF). Med traktaten blev over 40 nye politikker underlagt denne procedure for første gang, f.eks. vedrørende frihed, sikkerhed og retfærdighed, udenrigshandel, miljøpolitik og den fælles landbrugspolitik.

B. Høring

Høringsproceduren finder fortsat anvendelse i de i artikel 27, 41 og 48 i TEU omhandlede tilfælde og på beskatning, konkurrence, samordning af lovgivning, der ikke har tilknytning til det indre marked, samt på visse aspekter af socialpolitikken.

C. Samarbejde (ophævet)

Samarbejdsproceduren (tidligere artikel 252 i EF-traktaten) blev indført med den europæiske fælles akt og udvidet med Maastrichttraktaten til at omfatte de fleste lovgivningsområder, hvor Rådet træffer afgørelse med flertal. Denne procedure forpligtede Rådet til ved andenbehandlingen at tage hensyn til Europa-Parlamentets ændringer, som blev vedtaget med et absolut flertal, i det omfang de var blevet accepteret af Kommissionen. Dens indførelse markerede starten på Parlamentets egentlige lovgivningsbeføjelser, men proceduren blev ophævet efter Lissabontraktatens ikrafttrædelse (1.1.5).

D. Samstemmende udtalelse

Efter vedtagelsen af Maastrichttraktaten fandt proceduren med samstemmende udtalelse anvendelse på nogle få lovgivningsområder, hvor Rådet traf afgørelse med enstemmighed, og som siden vedtagelsen af Amsterdamtraktaten begrænsede sig til struktur- og samhørighedsfondene.

I henhold til Lissabontraktaten er visse nye politiske områder blevet underlagt denne procedure, der nu generelt henvises til som en »godkendelsesprocedure«, f.eks. artikel 7, 14, 17, 27, 48 og 50 i TEU og artikel 19, 83, 86, 218, 223, 311 og 312 i TEUF og de foranstaltninger, der skal vedtages af Rådet, når en handling fra Unionens side forekommer påkrævet, og når traktaterne ikke indeholder fornøden hjemmel hertil (artikel 352 i TEUF).

E. Initiativret

Med Maastrichttraktaten fik Parlamentet ligeledes en initiativret i forbindelse med lovgivning, men den var begrænset til at anmode Kommissionen om at fremsætte et forslag. Denne blev opretholdt i Lissabontraktaten (artikel 225 i TEUF) og beskrives nærmere i en interinstitutionel aftale mellem Parlamentet og Kommissionen.

BUDGETBEFØJELSER (1.2.5)

Lissabontraktaten afskaffede sondringen mellem obligatoriske og ikkeobligatoriske udgifter. Parlamentet blev desuden sidestillet med Rådet i den årlige budgetprocedure, som i dag ligner den almindelige lovgivningsprocedure.

Parlamentet er fortsat den ene af budgetmyndighedens to parter (artikel 314 i TEUF). Det deltager i budgetproceduren fra forberedelsesfasen og fastsætter navnlig de generelle retningslinjer og typen af udgifter. Det vedtager budgettet og overvåger gennemførelsen af det (artikel 318 i TEUF). Det meddeler decharge for gennemførelsen af budgettet (artikel 319 i TEUF).

Parlamentet skal desuden godkende den flerårige finansielle ramme (artikel 312 i TEUF). Den flerårige finansielle ramme for 2014-2020 er den første, der er underlagt reglerne i TEUF.

KONTROL MED DEN UDØVENDE MAGT

Parlamentet råder over adskillige kontrolbeføjelser. Det drøfter navnlig den almindelige årsberetning, som Kommissionen forelægger det (artikel 233 i TEU), og overvåger, sammen med Rådet, Kommissionens gennemførelsesretsakter og delegerede retsakter (artikel 290 og 291 i TEUF).

A. Indsættelse af Kommissionen

Parlamentet begyndte uformelt at godkende indsættelsen af Kommissionen i 1981 ved at undersøge og godkende dens program. Det var dog først med ikrafttrædelsen af Maastrichttraktaten i 1992, at der blev indført krav om Parlamentets samtykke, før medlemsstaterne kunne udnævne formanden for Kommissionen og dens medlemmer som et kollegium. Med Amsterdamtraktaten blev dette spørgsmål desuden ført et skridt videre, idet Parlamentet specifikt skal godkende udnævnelsen af Kommissionens formand, før det tager stilling til de øvrige medlemmer af Kommissionen. Parlamentet indførte også høringer af de indstillede kommissærer i 1994. I Lissabontraktaten fastsættes det, at der skal tages hensyn til resultaterne af valget til Europa-Parlamentet ved udvælgelsen af kandidaten til posten som formand for Kommissionen. I sin beslutning af 22. november 2012 om valg til Europa-Parlamentet i 2014^[1] opfordrede Parlamentet derfor indtrængende de europæiske politiske partier til at indstille kandidater til posten som formand for Kommissionen med henblik på at styrke både Parlamentets og Kommissionens politiske legitimitet. Siden 2014 har der været en såkaldt »Spitzenkandidaten«-procedure, hvorefter europæiske politiske partier forud

---

[1]EUT C 419 af 16.12.2015, s. 185.

for valget til Europa-Parlamentet indstiller spidskandidater til posten som formand for Kommissionen ([1.3.3](#)).

B. Mistillidsvotum

Siden Romtraktatens ikrafttrædelse har det været muligt at indgive forslag om mistillidsvotum mod Kommissionen. I dag er de generelle bestemmelser om Europa-Parlamentets ret til at stemme om et mistillidsvotum mod Kommissionen fastsat i artikel 17, stk. 8, i TEU og artikel 234 i TEUF. Vedtagelse af et mistillidsvotum kræver to tredjedels flertal af de afgivne stemmer og af et flertal af Parlamentets medlemmer. Såfremt et mistillidsvotum vedtages, skal medlemmerne af Kommissionen samlet nedlægge deres hverv, og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik skal nedlægge de hverv, denne udøver i Kommissionen. Indtil nu har Parlamentet flere gange forgæves forsøgt at udnytte de relevante bestemmelser i traktaten og forgængerne til disse bestemmelser for at fjerne et af Kommissionens kollegier.

C. Spørgsmål fra parlamentsmedlemmer

Alle medlemmer kan stille spørgsmål med anmodning om en skriftlig besvarelse til formanden for Det Europæiske Råd, Rådet, Kommissionen eller næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik. I henhold til artikel 230 i TEUF besvarer Kommissionen mundtligt eller skriftligt de spørgsmål, som Parlamentet eller dets medlemmer stiller den, og Det Europæiske Råd og Rådet udtaler sig for Europa-Parlamentet på betingelser fastsat i henholdsvis Det Europæiske Råds og Rådets forretningsorden.

Spørgsmål fra parlamentsmedlemmer omfatter derfor skriftlige eller mundtlige forespørgsler med eller uden debat og spørgsmål i spørgetiden.

D. Undersøgelsesudvalg

Parlamentet har i henhold til artikel 226 i TEUF beføjelse til at nedsætte et midlertidigt undersøgelsesudvalg, der skal undersøge påstande om overtrædelser eller om fejl eller forsømmelser i forbindelse med gennemførelsen af EU-retten. I samme artikel fastsættes det, at de nærmere vilkår for udøvelse af undersøgelsesbeføjelsen fastsættes af Parlamentet, der træffer afgørelse på eget initiativ ved forordning efter Rådets og Kommissionens godkendelse. Indtil en sådan forordning er vedtaget, udøves undersøgelsesbeføjelsen i henhold til en interinstitutionel aftale fra 1995, der er knyttet som bilag til Parlamentets forretningsorden^[2]. Parlamentet har gentagne gange givet udtryk for, at det er nødvendigt at forbedre kommunikationen og samarbejdet mellem de tre institutioner for at kunne opfylde Parlamentets mandat på grundlag af artikel 226 i TEUF. I 2014 vedtog det en lovgivningsmæssig beslutning om forslaget til forordning om de nærmere vilkår for udøvelse af Europa-Parlamentets undersøgelsesbeføjelse^[3]. Forhandlingerne mellem de tre institutioner om forslaget

---

[2]Europa-Parlamentets, Rådets og Kommissionens afgørelse 95/167/EF, Euratom, EKSF af 19. april 1995 om de nærmere vilkår for udøvelse af Europa-Parlamentets undersøgelsesbeføjelser (EFT L 113 af 19.5.1995, s. 1).

[3]Europa-Parlamentets lovgivningsmæssige beslutning af 16. april 2014 om forslag til Europa-Parlamentets forordning om de nærmere vilkår for udøvelse af Europa-Parlamentets undersøgelsesbeføjelse og om ophævelse af Europa-Parlamentets, Rådets og Kommissionens afgørelse 95/167/EF, Euratom, EKSF (EUT C 443 af 22.12.2017, s. 39).

har imidlertid konstant befundet sig i dødvande. I april 2019 vedtog Parlamentet derfor en beslutning^[4], hvori det udtrykte sin dybe uenighed med holdningen i Rådet og Kommissionen, som efter mere end fire år med uformelle møder fortsat lægger hindringer i vejen for et formelt møde med henblik på at drøfte mulige løsninger på de konstaterede problemer. Parlamentet giver i sin beslutning udtryk for den holdning, at Rådet og Kommissionen ikke har overholdt princippet om interinstitutionelt samarbejde, og opfordrer dem til at genoptage forhandlingerne om dette spørgsmål med det nyvalgte Parlament.

E. Kontrol med den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik

Parlamentet har ret til at blive holdt orienteret om disse områder og kan stille spørgsmål eller rette henstillinger til Rådet. Europa-Parlamentet skal høres om de vigtigste aspekter af og grundlæggende valg i forbindelse med den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP) (artikel 36 i TEU). Gennemførelsen af den interinstitutionelle aftale om budgetdisciplin, om samarbejde på budgetområdet og om forsvarlig økonomisk forvaltning (2013/C 373/01) har ligeledes forbedret høringsprocedurerne vedrørende den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, i hvert fald hvad angår de finansielle aspekter. Oprettelsen af embedet som Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik har gjort det muligt at give Parlamentet mere indflydelse, idet den person, der udnævnes til dette embede, samtidig er næstformand for Kommissionen.

INDBRINGELSE AF SAGER FOR DOMSTOLEN

Parlamentet har beføjelse til at indbringe sager for Domstolen i tilfælde af, at en anden institution overtræder traktaten.

Det har ret til at intervenere, dvs. til at støtte en af parterne i sager, der indbringes for Domstolen. Det benyttede sig bl.a. af denne beføjelse i den historiske »Isoglucose«-sag (dom af 28. oktober 1980 i sagerne 138/79 og 139/79), hvor Domstolen annullerede en forordning fra Rådet, fordi det havde tilsidesat pligten til at høre Parlamentet. Inden for rammerne af et passivitetssøgsmål (artikel 265 i TEUF) kan Parlamentet anlægge sag ved Domstolen mod en institution for overtrædelse af traktaten som i sag 13/83, hvor Rådet blev dømt, fordi det havde undladt at træffe foranstaltninger i tilknytning til den fælles transportpolitik.

Med Amsterdamtraktaten fik Parlamentet beføjelse til at anlægge annulationssøgsmål vedrørende en retsakt vedtaget af en anden institution, men kun med henblik på at beskytte sine egne prerogativer. Siden vedtagelsen af Nicetraktaten skal Parlamentet ikke længere godtgøre særlige bekymringer; det kan altså nu anlægge sager på samme måde som Rådet, Kommissionen og medlemsstaterne. Parlamentet kan være den sagsøgte part i et søgsmål vedrørende en retsakt vedtaget under den fælles beslutningsprocedure, eller når en af dets retsakter har retsvirkninger over for tredjeparter. Artikel 263 i TEUF stadfæster således Domstolens afgørelser i sagerne 320/81, 294/83 og 70/88.

---

[4]Europa-Parlamentets beslutning af 18. april 2019 om forhandlingerne med Rådet og Kommissionen om det lovgivningsmæssige forslag til forordning om Europa-Parlamentets undersøgelsesbeføjelse ([P8_TA\(2019\)0440](#)).

Parlamentet kan endelig indhente udtalelse fra Domstolen om en international aftales forenelighed med traktaten (artikel 218 i TEUF).

ANDRAGENDER ([4.1.4](#))

Når EU-borgerne udøver deres ret til at indgive andragender, indgiver de deres andragender til Europa-Parlamentets formand (artikel 227 i TEUF).

DET EUROPÆISKE BORGERINITIATIV ([4.1.5](#))

Parlamentet tilrettelægger en høring af ophavspersonerne til det europæiske borgerinitiativ under ledelse af Udvalget for Andragender. Den 17. april 2019 vedtog Parlamentet og Rådet formelt den nye forordning om det europæiske borgerinitiativ^[5], som i øjeblikket afventer den officielle offentliggørelse. De nye regler vil finde anvendelse fra 2020.

UDNÆVNELSE AF OMBUDSMANDEN

I henhold til Lissabontraktaten vælges Den Europæiske Ombudsmand af Europa-Parlamentet (artikel 228 i TEUF) ([1.3.16](#)).

Eeva Pavy
01/2020

---

[5] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-92-2018-INIT/da/pdf>

